

Yttrande betänkande Stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården SOU 2021:19

Dnr 00605-2021

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att lämna yttrande enligt förslaget.

Sammanfattning

Region Norrbotten tillstyrker väsentligen förslag och bedömningar i betänkandet SOU 2021:19 Stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården.

Utgångspunkten för betänkandet är att hälso- och sjukvården ska, i såväl fredstida kris som i krig, ha kapacitet att bedriva vård som inte kan anstå.

Syftet med utredningen är att belysa den problematik som hälso- och sjukvården står inför vid brist på sjukvårdsprodukter och läkemedel, samt att föreslå åtgärder för att stärka försörjningskedjor (ex vis inköp, transport, tillverkning samt lagerhållning) i syfte att säkerställa tillgången på sjukvårdsprodukter och läkemedel till hälso- och sjukvården och på så sätt öka förmågan att hantera både fredstida kriser och höjd beredskap. Att säkra leveranser och tillgång till sjukvårdsprodukter och läkemedel är helt avgörande för en fungerande hälso- och sjukvård samt tandvård, för att upprätthålla förmågan i vardag, kris och krig.

Ärendet

Uppdraget för utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap är att se över hälso- och sjukvårdens beredskap inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap samt lämna förslag på hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera denna typ av händelser långsiktigt bör utvecklas. Utredningen ska också överväga åtgärder för att förebygga och hantera situationer med brist på hälso- och sjukvårdsmaterial samt läkemedel när inte någon allvarlig händelse påverkar försörjningen. I delbetänkandet redovisas de delar av utredningens uppdrag som berör försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet. Det omfattar hälso- och sjukvårdens försörjning av läkemedel och sjukvårdsprodukter i vardagen, vid allvarliga händelser i fredstid och vid höjd beredskap och krig, samt även hur privatpersoner ska få sina läkemedelsbehov uppfyllda via det föreslagna inrättandet av beredskapsapotek.

Lagerhållning i Sverige är ett viktigt verktyg för tillgången till större volymer av sjukvårdsprodukter vilket ger möjlighet att köpa tid och att med hjälp av andra verktyg under kris och krig mer långsiktigt säkerställa tillgången till sjukvårdsprodukter. Lagerhållningen ska utgå ifrån den föreslagna målsättning som förs in i hälso- och sjukvårdslagen att hälso- och sjukvården i

fredstida kriser och krig ska ha kapacitet att utföra sådan vård som inte kan anstå. Utredningen har även fokuserat på tjänster som har betydelse för försörjningen av sjukvårdsprodukter, ex vis transporttjänster.

Utredningen föreslår bl a följande för stärkt försörjningsberedskap:

- En ny bestämmelse införs i hälso- och sjukvårdslagen som anger att hälso- och sjukvården ska ha kapacitet att bedriva vård som inte kan anstå. Här ser regionen svårigheter i att formulera lagtexten så att hälso- och sjukvården **ska** ha kapacitet att utföra sådan ”vård som inte kan anstå”. Begreppet ställer krav som inte går att överblicka och planera för och behöver utredas vidare.
- Utredningen ser ett behov av en utökad lagerhållning av vissa sjukvårdsprodukter som krävs för sådan vård som inte kan anstå. Denna föreslås utformas som en lagerhållningsskyldighet reglerad i lag. En sådan lagerhållning bör ske genom omsättningslagring nära slutanvändarna i den ordinarie logistikkedjan. Utredningen ser dessutom ett visst behov av lagerhållning i statliga säkerhetslager för sådana produkter som inte kan omsättas i vardagen. Det handlar i huvudsak om sådana produkter som normalt inte används eller som i vissa situationer behövs i så stor mängd att de inte kan omsättas.
- En ny bestämmelse införs i hälso- och sjukvårdslagen med krav på regioner att ha en utökad lagerhållning av i stort sett alla kategorier av sjukvårdsprodukter och läkemedel som används i verksamheten till vardags. Regionerna har enligt gällande lagstiftning ansvar för att det finns läkemedel och annan nödvändig utrustning för den vård de ska bedriva. Det behöver därför finnas en viss lagerhållning av sådana förnödenheter i regionerna för att minska sårbarheten i vardagen.
- Det behöver även finnas utökade lager i andra delar av försörjningskedjan. Lagerhållning av läkemedel och sjukvårdsmateriel i Sverige för fredstida kriser och krig behöver tas fram. Sådan lagerhållning lämpar sig av effektivitetsskäl bäst nära slutanvändarna, i den ordinarie logistikkedjan. Ansvaret för sådan lagerhållning bör därför vila på regionerna. Staten ska ersätta kommuner och regioner för större delen av sådan lagerhållning.
- Socialstyrelsen får det statliga ansvaret för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvården och föreslås få en ändring i myndighetens instruktion. Socialstyrelsen har i dag uppdraget att samordna förberedelserna för försörjningen med läkemedel och sjukvårdsmateriel inför höjd beredskap och för upprätthållande av katastrofmedicinsk beredskap. Denna uppgift föreslås bli en löpande uppgift.
- Införande av en nationell tillverkningsberedskap för vissa produkter eller produktkategorier. Det kan både handla om att tillförsäkra sig

leveranser av sådana varor som tillverkas i Sverige i vardagen, men även att ställa om produktionen för tillverkning av vissa produkter eller produktgrupper. Sjukvårdsprodukter omfattas av många olika regelverk för att säkerställa patientsäkerheten och därför är det viktigt att sådan produktion så långt det är möjligt förbereds och att de stödprocesser som krävs finns på plats.

- Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att inrätta en nationell funktion för inköp i händelse av kris och krig, vilket inte i linje med ansvarsprincipen att ge ett operativt ansvar till Socialstyrelsen. Vidare kan nationella samlade inköp bli mycket komplexa ex vis då regionerna har olika utrustning/fabrikat på utrustning ex vis ventilatorer m m.
- Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att i fredstid besluta om fördelning av resurser mellan regioner och kommuner samt möjlighet att fördela sjukvårdsprodukter mellan regioner. Det är inte i linje med ansvarsprincipen och det kommunala självstyret.
- Åtgärder föreslås för upprätthållande av distributionen av sjukvårdsprodukter. Sjukvårdshuvudmän, privata vårdgivare och öppenvårdsapotek behöver få fortlöpande leveranser av sjukvårdsprodukter. För att detta ska vara möjligt måste distributörerna på samma sätt som sjukvården och öppenvårdsapoteken upprätthålla verksamheten. Utredningen föreslår därför att staten genom Socialstyrelsen bör avtala med de största distributörerna av läkemedel och andra sjukvårdsprodukter om deras medverkan i krisberedskapen och totalförsvaret. Robusthet och kontinuitetshantering krävs för att dessa verksamheter ska kunna upprätthållas vid olika samhällsstörningar. Kraven ska också omfatta förmågan att distribuera läkemedel och sjukvårdsmateriel i kriser och höjd beredskap, dvs. den transportorganisation som krävs för att verksamheten ska fungera.
- Utredningen föreslår inrättande av beredskapsapotek i syfte att säkerställa allmänhetens tillgång till läkemedel även i fredstida kris och krig. Dessa ska inrättas med en lämplig geografisk spridning över hela landet. Beredskapsapoteken ska vara skyldiga att hålla öppet och bedriva verksamhet vid fredstida kriser och krig och de ska bedriva sin verksamhet i lokaler som är lämpliga för de särskilda uppgifter som ska utföras under sådana förhållanden. För beredskapsapoteken ska det finnas särskilda krav om möjlighet till utökad lagerhållning och driftssäkerhet. Apoteket AB föreslås få ett samhällsuppdrag som innebär att Apoteket åläggs att inrätta beredskapsapotek. Apotekens lagerhållning ska anpassas till konsumenternas behov.
- Utredningen har sett över hanteringen av jodtabletter inom kärnenergiberedskapen. Länsstyrelsen är ansvarig myndighet för att planera

åtgärder i samband med en radiologisk nödsituation och kan förhandsutdela jodtabletter, vilka ska intas som en förebyggande hälsoskyddsåtgärd i händelse av en radiologisk nödsituation vid en kärnteknisk anläggning. Utredningen anser att Socialstyrelsen bör hålla samman uppdraget att upphandla och lagerhålla jodtabletter. Länsstyrelserna bör fortsatt ansvara för program för räddningstjänsten, planera för extrautdelning samt att tillhandahålla adressuppgifter för förhandsutdelningen. Ansvaret för den informationsfolder som ska distribueras med jodtablettarna bör ligga på länsstyrelserna i samverkan med MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten och Socialstyrelsen.

- Utredningen ser flera möjligheter till utökat samarbete/samverkan med de nordiska länderna i syfte att säkra tillgång till sjukvårdsprodukter. Det finns fördelar med gemensamma ansträngningar mellan de nordiska länderna vad gäller tillgången på sjukvårdsprodukter. Finland, Norge och Sverige har ett strategiskt läge som innebär att vi kan bli avskurna från kontinenten. Det är också sannolikt att länderna gemensamt blir drabbade av till exempel säkerhetspolitiska kriser. Vidare kan länderna dela på produktionskapacitet av sådant som redan tillverkas i något av våra grannländer.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Beslutet bedöms inte ha någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Bilagor:

Betänkandet SOU 2021:19 Stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården.

Protokollsutdrag skickas till:

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.fs@regeringskansliet.se

Divisionschefer

Regionstabschef